

«ՀԵՂԻՆԱԿԱՅԻՆ ՀԱՏԿԱՆՈՒՆԸ» ԵՂԻՇԵ ՉԱՐԵՆՑԻ
ՉԱՓԱԾՈՅՈՒՄ

Բանասիր. գիտ. թեկնածու Հ. Ա. Մելքոնյան

*Բանայի բառեր¹՝ հեղինակային անվանումներ, հատուկ անուններ, պոեզիա,
Եղիշե Չարենց*

Հեղինակային բառապաշարում իր ինքնատիպության դրոշմն է թողնում ոչ միայն նորաստեղծ բառը, այլև բառընդգծման հնարը: Դասական հրապարակումներում այդ խնդիրը լուծվում է մեծատառերի կամ տրամաբանական շեշտի կիրառությամբ, մինչդեռ արդի շարվածքային հնարավորությունները կարող են առաջարկել շատ ավելի լայն գործիքակազմ: Անհերքելի փաստ է, որ Ե. Չարենցի լեզուն լուրջ ներդրում է բերել հայերենի բառագանձ, բայց ընդունելի պիտի համարել նաև այն, որ չարենցյան խոսքի նախասիրություններից է նաև բառընդգծումը: Սույն հոդվածում քննության ենք առել Ե. Չարենցի չափածոյի հեղինակային մեծատառերը: Նախքան չարենցյան լեզվանյութին անդրադառնալը փորձենք գտնել երևույթի տեսական բնութագիրը: Ինչպե՞ս անվանել դրանք՝ «հեղինակային մեծատառ», թե՞, պայմանականորեն, «հեղինակային հատկանուն», դիտե՞լ դրանք հեղինակային նորակազմություն, թե՞ համարել համալեզվական բառի ոճական կիրառություն:

Քննենք այդ հասկացությունները առանձին-առանձին:

«ՀԱՏՈՒԿ ԱՆՈՒՆ // собственное имя, բառ կամ բառակապակցություն, որով անհատապես անվանվում է առարկան՝ այն առանձնացվելով միատիպ առարկաների շարքում. այսինքն՝ տրվում է տվյալ տեսակի առարկաներից մեկին, արտահայտում է անհատ առարկա»¹:

Հատկանվան ուղղագրական պարտադիր ցուցիչը մեծատառն է. չկա հատուկ անուն՝ առանց մեծատառի (բացառությամբ մեծատառագրուկ լեզուների), ընդունված չէ նաև հասարակ անվան մեծատառով գրությունը: Այս օրինաչափությունը խախտվում է անհատական ոճում, երբ որոշակի վերաբերմունքի դրսևորմամբ բառին վերագրվում է հատուկ լինելու «արտոնություն»: Վերջին դեպքում, փաստորեն, ոչ թե առարկան է հակադրվում նույն դասի այլ առարկաներին, այլ բառի տվյալ կիրառությունը՝ իր հարացույցին և համատեքստին: Այդ առումով՝ նմանատիպ կիրառությունները ևս կարող են համարվել հատուկ անուն (պայմանակա-

¹ Հ. Չ. Պետրոսյան, Հայերենագիտական բառարան, Ե., 1987, էջ 358:

նորեն), թեկուզև՝ դիպվածային բնույթի: Հատկանվան դասական ըմբռնումից վերջիններս տարբերելու համար, իբրև եզր, կարելի է կիրառել «հեղինակային հատկանուն»-ը², որը կարող է մեկնաբանվել երկու կերպ՝ 1) հեղինակի ստեղծած հատուկ անձնանուն, տեղանուն (օր.՝ Քաջ Նազար, Պուլ-պուլ, Ճստունի, Ուրբաթ, Կարմիր Գլխարկ, Լիլիպուտիա...), 2) եղած բառի հեղինակային ընդգծում:

Ինչպես էլ որ անվանելու լինենք, ամեն դեպքում ունենալու ենք մի երևույթ, որը հեղինակային լեզվամտածողության ցուցիչ է և համակարգված քննության պակաս ունի բանասիրության ոլորտում:

Հեղինակային հատկանվան առանձնացումը իր հետ բերում է մեկ այլ հարց՝ «դիտել՞ հեղինակային հատկանունը նորաբանություն, թե՞ ոչ»: Մեր պատասխանը այս հարցին միանշանակ չէ. դա, կարծում ենք, պետք է պայմանավորել հատկանվան բնույթով: Եթե ստեղծված հեղինակային հատկանունը նոր հասկացություն է անվանում, նոր բառ է, իսկ եթե արտահայտում է հեղինակի վերաբերմունքը գործող հասկացության նկատմամբ՝ բառատարբերակ: Հեղինակային հատկանունացումը, ինչպես դժվար չէ նկատել, առավել հաճախ երևույթի նկատմամբ ընդգծված (հաճախ՝ դրական) վերաբերմունքի արտահայտություն է³:

Հոդվածում քննելու ենք չարենցյան հատկանունները (պայմանականորեն՝ բոլոր մեծատառով գրվող անհատական կիրառությունները)՝ քաղված հեղինակի չափածոյի լեզվանյութից⁴:

Ե. Չարենցի չափածոյում հաշվվում է հեղինակային հատկանունացման մոտ 70 դրսևորում, որոնցում կարելի է առանձնացնել թեմատիկ խմբեր: Իբրև այդպիսին՝ մենք նկատել ենք հետևյալները՝ 1) անձնանուն, 2) տեղանուն, 3) ժամանականուն, 4) այլ:

1. *Անձնանուն*: Թեմատիկ այս խմբում ընդգրկել ենք այն հեղինակային հատկանունները, որոնցով հեղինակը նկատի է ունեցել մարդկանց: Դրանք, բնականաբար, գոյականներ են, իսկ երկու դեպքում՝ անձնական դերանուն: Պայմանականորեն այստեղ ենք ներառել նաև Աստծուն տրված անունը՝ «Ոգի», ինչպես նաև «Մտքի ու Հանճարի գագաթներ», «Քերթության պետեր» կապակցությունները: Վերջիններում բուն հատկանուններն իրանիշ են (ընդգծվածները), և հեղինակը դրանք բաղադր-

² Ստորև «հեղինակային հատկանունը» կկիրառենք առանց չակերտների՝ բոլոր տեղերում, սակայն, ընդունելով նրա պայմանական լինելը:

³ Մեծատառերի ոչ օրինաչափ կիրառությամբ դրական վերաբերմունք է արտահայտվում հատկապես հոգևոր գրականության մեջ: Վերջին դեպքում ունենում ենք ոչ թե նոր բառ, այլ բառի ուղղագրական տարբերակ:

⁴ Ե. Չարենց, Երկերի ժողովածու 4 հատորով, հ. 1-3, Ե., 1986-1987:

յալ հատուկ անվան արժեքով չի ներկայացրել, որի դեպքում միայն կունենայինք մաքուր անձնանշություն: Բանն այն է, որ բաղադրյալ հատուկ անունների բոլոր բաղադրիչները հեղինակը տալիս է մեծատառերով, իսկ այստեղ այդպես չէ (հմմտ.՝ «Նաիրյան Մուսա» // «չուզունե Մարդը»): Անձնանուն օրինակներն են՝ 1) *Առաջնորդ* (3/77, 3/160)⁵, 2) «Ես – հազարանուն՝ *Մահ, Ավերք* ու *Նեռ*» (1/319), 3) *Արքան* – (3/57), 4) *Քո* («դու» դերանվան բառաձև) (1/45), «Ոչ մի փրկչի ուրիշ,- արդ *Քեզանից* բացի» (3/400), 5) *Թատրոնի Տնօրեն* (3/119), 6) *Կարմիր Կոմանդոր* (2/194), 7) *Կարմիր Ղեկավարը* (2/144), 8) *Հանձարեղ Հեղինակ* (3/160), 9) *Հերոս* (3/160), 10) *Հրեշ-Արքա* (3/58), 11) *Ղեկավարը* (2/144), 12) «*Մարդը* այդ չուզունե» (2/297), «...աչքերը *Կարիքին*... ու *Մարդուն*» (3/91), 13) *Մեծ Հեղինակ* (3/119), 14) «*Գազաթնե՛ր Մտքի* ու *Հանձարի* և *Քերթության* պետե՛ր...» 3/48, 15) *Նաիրյան Մուսա* (3/406), 16) «Տիրանալ գանձերին *Շահի*» (1/413), 17) «Արդյոք ո՞ր *Ոգին* տվեց / Ձեր դեմքին լուսե գծեր» (1/146), 18) *Վարպետ* (3/52), «*Վարպետը* Մահու աշխարհի» (3/77), 19) «*Վեր թռավ տեղից Վետերանը* ծեր» (1/327), 20) *Ուսուցիչ* (3/174):

«Առաջնորդ», «Հերոս», «Թատրոնի Տնօրեն», «Հանձարեղ Հեղինակ», «Մեծ Հեղինակ» բառերն ու կապակցությունները «Աքիլլե՞ս, թե՞ Պյերո» ինտերմեդիայի կերպարների հավաքական անուններն են, այսինքն՝ պայմանական անձնանուններ: «Առաջնորդ» և «Վարպետ» բառերը «Մահվան տեսիլ»-ում կիրառվում են Դանթեի համար, որին հեղինակն ընտրել էր որպես առաջնորդ, ինչպես Դանթեն իր «Աստվածային կատակերգություն»-ում Վերգիլիոսին:

«Շահ», «Ուսուցիչ», «Վետերան» բառերը ծառայեցված են երևույթների հավաքական անվանմանը: «Մտքի ու Հանձարի գազաթներ», «Քերթության պետեր» կապակցություններով նկատի են առնված համաաշխարհային գրականության մեծերը. դրական վերաբերմունքի արտահայտություն են:

Դրական մեկնաբանություն ունեն նաև «Ղեկավար» (Լենին), «Կարմիր Ղեկավար» (Լենին), «Կարմիր Կոմանդոր» (Ստ. Շահումյան), «Նաիրյան Մուսա» (հայոց բանաստեղծների ոգեշնչման աղբյուրը՝ որպես պայմանական գոյ) բառերը և «դու» դերանվան երկու բառաձև («Քո»՝ «Ծիածան» շարքի քնարական հերոսուհին, «Քեզանից»՝ Աստված): Արարչի այլընտրանքային անվանում է «Ոգի»-ն:

Իսկ «չուզունե Մարդը» կապակցության մեծատառն ակնարկում է որոշակի մարդու՝ Լենինին (դա 1927 թ. Ջագետում բացված Լենինի արձա-

⁵ Կոտորակի գծից ձախ հատորի համարն է, աջ՝ էջը:

նի մասին է): Ասել, սակայն, թե հատկանունացու՞նը հեղինակի համար վերաբերմունքներից միայն դրականի արտահայտությունն է, ճիշտ չի լինի, քանի որ նկատվում են նաև հակառակ դրսևորումներ: Այսպես՝ «Արքա»-ն և «Հրեշ-Արքա»-ն կիրառված են թուրք ջարդարար առաջնորդի համար: «Մահ» և «Ավերք» բառերը վերաբերում են հոների արքա Աթիլլային. բացասական վերաբերմունքի դրսևորում են:

Մեր ընտրանքում տեղ են գտել նաև *հեղինակային բառատարբերակներ*, որոնք ընդունված անջատագիր բաղադրյալ հատկանունների կցական կամ գծիկով ուղղագրական տարբերակներն են (*Թեմուրլենկ* (3/107), *Մարամելիք* (3/13), *Չինգիզխան* (3/107), *Առյուծ-Միեր* (3/9), *Ձենով-Օհան* (3/14), *Կարդաշ-Ալի* (2/147)):

2. *Տեղանուն*: Այս իմաստային խմբում առանձնացրել ենք այն «բանաստեղծական» տարածքները, որոնցում կատարվում կամ դեպի որն են ուղղվում քնարական գործողությունները: Դրանք են՝ 1) «մռայլ անտառ Ահի» (3/7), 2) «Ճակատագրի որոշած *Անդին*» (1/314), 3) «Մտածումս... նավարկում է դեպի *Անցյալը*... դեպի ավեր Մահվան ու Սարսափի...» (3/51), 4) «Դեպի – *Ապագան*» (1/369), (1/408), «դեպի վառվող *Ապագան*» (1/182), 5) «Դեպի *Արևն* էին գնում ամբոխները խելագարված» (1/362), 6) «Մայրամուտային⁶ *Եզերքը Կապույտ*» (1/45), 7) «Երագում են այն *Երկիրը* հեռավոր...» (1/231), 8) «*Քերթության ու Խոհի* դժվար *Ճանապարհ*» (3/51), 9) «այն *Կայանը* հեռավոր» (1/73), 10) «*Կապույտ Երկրի* բանբեր» (1/86), 11) «*Կապույտի լաբիրինթոսում*» (1/49), «*Լաբիրինթոսը քո Կապույտ*» (1/44), 12) «դեպի *Կարմիր Ապագա*» (1/365), 13) *Կարմիր Ավարայր* (3/52), 14) ««*Հայրենիք* կամ Մահ» դրոշին գրեցի» (3/57), 15) *Հավերժական Կապույտ* (1/98), «կմոտենանք *Հավերժի Կապույտին*» (1/98), 16) *Հավերժը* (1/89), «գնում ենք դեպի *Հավերժը* ամոքիչ» (1/89), 17) Հյուսիս (3/208), «Երբ մրրիկ մի ուրիշ, փրկարար / Շառաչեց Հյուսիսից կենսաբեր» (3/113), 18) «Վարպետը *Մահու աշխարհի*» (3/77), 19) «Օ՛, *Բնություն, օ՛ Մայր*» (3/198), 20) *Մեռած Քաղաք* (1/305), 21) *Սոսկումի ու Մահի* (եզերք) (3/51), 22) *Վարդստան* (1/210), 23) «*Տիեզերական Լաբիրինթոսում*» (1/45), 24) «ես դառնում էի սուրբ *Քաղաքից*» (2/22), 25) «*Քերթության ու Մտքի* լուսե *պարտեզ*» (3/70), 26) «*Քերթության ու Խոհի* դժվար *Ճանապարհ*» (3/51):

Նշված տեղանունները ևս, ինչպես և վերոնշյալ անձնանունները, արտահայտում են թե՛ դրական, թե՛ բացասական վերաբերմունք: Այս-

⁶ Բանաստղի սկզբում լինելը անորոշ է թողնում «Մայրամուտային» բառի մեծատառով լինել-չլինելը:

պես՝ դրական են գնահատված *Ապագա, Արև, Կարմիր Ապագա, Կարմիր Ավարայր, Հայրենիք, Հավերժ, Հյուսիս, Բնություն, Վարդստան* (= Շիրազ), *Տիեզերական Լաբիրինթոս, Կապույտի Լաբիրինթոս, Քերթության ու Մտքի պարտեզ// Ճանապարհ, (սուրբ) Քաղաք* տեղանունները: Բացասական մեկնաբանություն ունեն *Ահի անտառ, Անցյալ, Մահու աշխարհ, Մահվան ու Սարսափի ափ, (հեռավոր) Կայան, Մեռած Քաղաք, Սոսկու՝ մի ու Մահի (եզերք)* տեղանունները: Անորոշ, խորհրդապաշտական գրականությանը հատուկ⁷, տակավին անձանաչելի և չգնահատված եզերքներ են՝ *Անդին, Կապույտ Երկիր, Հավերժական Կապույտ, Հավերժի Կապույտ, Տիեզերական Լաբիրինթոս*:

Դժվար չէ նկատել, որ մեր առանձնացրած տեղանուններից մի քանիսը ժամանականիշ բառեր են, որ «դեպի» կապի հետ միանալու արդյունքում են ստացել տեղանվան իմաստ. իրականում դրանք տեղայնացումներ են ժամանակի մեջ:

3. *Ժամանակի անուն*: Ի տարբերություն անձնանիշ և տեղանիշ բառերի՝ ժամանականիշները հայերենում հատուկ անուն չեն դառնում: Եթե այդպիսիք կան, ապա դրանք տոնանուններ կամ հիշատակի օրերի անուններ են: Մեր ընտրանքի ժամանականուններն են՝ 1) *Այգաբաց* (3/451), «Առաջինը ո՞վ երգեց գուլքը *Այգաբացիոր*» (3/400), «ըղծյալ *Այգաբաց*» (3/449), 2) «երգ *Գալիքի* մասին» (3/95), «ես դարձա *Գալիքի*՝ երգիչ» (3/77), «Կապել եմ կյանքս *Գալիքի* հետ վառ» (1/366), 3) «ապրեն *Կարմիր Ապագա*» (1/373), 4) *Կարմիր Գալիք* (1/370), 5) *Մայրամուտ* (3/489):

Նշված շարքից դրական մեկնաբանությամբ են *Այգաբաց, Գալիք, Կարմիր Ապագա, Կարմիր Գալիք*: Ընդ որում՝ սրանք խորհրդանշական բառեր են՝ պատմական իրադարձությունների զարգացման որոշակի փուլերը մատնանշող. *Այգաբացը* զարթոնքն է խորհրդանշում, իսկ *Գալիքը* և *Կարմիր Ապագան* հեղափոխության ցանկալի ելքը: Իբրև բառընդգծման լրացուցիչ միջոց՝ օրինակներից մեկում մեծատառին ուղեկցում է տրամաբանական շեշտի գրառումը (Գալիքի՛): Ինչ վերաբերում է *Մայրամուտին*, ապա այն գալիքի հետ կապված սպասումների խորտակումն է խորհրդանշում, որն ընդգծված է ինչպես հեղինակային մեծատառով, այնպես էլ ամբողջ բանաստեղծության մեջ տարածված մ-ի բաղաձայնությով:

4. *Այլևայլ*: Այստեղ առանձնացրել ենք իմաստային ընդհանրություն չդրսևորած մյուս հատկանունները, որ հիմնականում մենաբաղադրիչ կամ բաղադրյալ գոյականներ են, երկու դեպքում՝ ածական (Աստվածաընծա – 1/333, Մասնավոր-Սեփական – 2/110. վերջինը գոյականացված է կիրառ-

⁷ Ս. Աղաբաբյան, Երիշե Չարենց, հ. 1, Ե. 1973, էջ 49:

ված), մեկ դեպքում՝ դերանուն (Նրա – 1/56): Այսպես՝ 1) *Աստվածաբան* (թևեր) (1/333), 2) *Արև* (3/449), *Արև* (3/449), «նա» դերանվան բառածև – «ժպիտ-ոսկին *Արևի – Նրա*» (1/56), 3) *Լույսի ու Խնդության* փարոս (3/70), 4) «Մի հրեշ՝ անունը *Կապիտալ*» (1/403), 5) «աչքերը *Կարիքին...* ու Սարդուն» (3/91), 6) *Կարմիր Հատուցում* (2/151) (= *հեղափոխականների ակնկալած արդարությունը*), 7) *Կարմիր Ուրագան* (3/208) (= *հեղափոխական շարժումը*), 8) «Հին⁸ *Կարոտի* վերջին դող» (1/96), 9) *Կացին արեգնացյալ* (3/450), 10) *Կոմիտե* (2/190), 11) «անարյուն *Հաց*» (3/450), 12) «*Հիմնական Սկզբունքը*, Որ կոչվում է *Մասնավոր-Սեփական*» (2/110), 13) *Հոգիս* (3/410-411), 14) «մեր *Հոկտեմբերը*» (2/167), 15) *Մահ* (1/397), «նույն կարոտը անսփոփ ու անունը – *Մահ*» (1/99), (1/104), 16) «*Հայրենիք* կամ *Մահ*» դրոշին գրեցի (3/57), 17) *Մտածումի նավ* (3/51), 18) «*Մտածումս...* նավարկում է դեպի Անցյալ...» (3/51), 19) *Մուտ* (3/70):

Հպանցիկ ակնարկն իսկ ի հայտ է բերում չարենցյան չափածոյում հատուկ կարևորված «ներքին կերպարների» կազմ՝ *հոգի, միտք, արևակերպ կամ հոկտեմբերակերպ հույս, կացինակերպ տազնապ*՝ հոգևոր բովանդակությամբ (տե՛ս ստորև), *կապիտալ* և նրա հետևանք սաստիկ *կարիք*, հին *կարոտ*, *սուտ*, *մահ*: Այս շարքի բառերից շատերի խորհուրդն ընկալելի է առանց հատուկ մեկնաբանության, բայց դրանց կողքին կան նաև այնպիսիք, որ արժևորվում են միայն համատեքստում: Այսպես՝ «*Կարմիր Հատուցումը*» հեղափոխականների ակնկալած արդարությունն է, «*Կարմիր Ուրագանը*»՝ հեղափոխական շարժումը: Աստվածաշնչյան խորհուրդ ունեն նույն բանաստեղծության մեջ տեղ գտած «*անարյուն Հաց*» և «*Կացին արեգնացյալ*» բառակապակցությունները՝ աղերսվելով հաղորդության խորհրդին, ըստ որի՝ հացը Քրիստոսի մարմինն է, զինին՝ նրա՝ մարդկության փրկության համար թափած արյունը⁹: Մի կողմից հիշատակելով Նարեկացուն, մյուս կողմից՝ ակնարկելով աստվածաշնչյան հիշյալ խորհուրդը՝ Ե. Չարենցի քնարական կերպարը փրկության ելք է փնտրում, բայց որ դա լինի առանց արյան՝ «անարյուն Հաց»: Դրա անհնարինության տազնապն էլ ներկայացված է «արեգնացյալ//արեգյալ Կացնի» գեղարվեստական պատկերով:

Որպես կանոն՝ հատկանունները գոյականներ են լինում (ընդունելի է նաև հատկանունների շարքում ներառել նաև որոշ նախադասություններ, ըստ երևույթին՝ վերնագրային բնույթի¹⁰): Ածականը հատկանուն դառնալու դեպքում ենթարկվում է խոսքիմասային անցման՝ գոյականացման:

⁸ Բանաստղի սկզբում լինելը անորոշ է թողնում «հին» բառի մեծատառով լինել-չլինելը:

⁹ Աստվածաշունչ մատյան Հին ու Նոր կտակարանների, Ս. Էջմիածին, 2010, էջ 26-28:

¹⁰ Տե՛ս Լингвистический энциклопедический словарь, М., 1990, էջ 473:

Մեր ընտրանքում, սակայն, տեղ է գտել մեկ ածական, որի մեծատառով գրությունը, կարծում ենք, պայմանավորված է սերող բաղադրիչի հատկանուն լինելով (*Աստվածաընծա* թևեր): Նկատելի է, որ Աստծո անունները, այդ թվում՝ դերանվանական, չարենցյան չափածոյում հատկանուն են, որը նորմ է (բացառությամբ՝ դերանվանականի), ուստի այդ շարքը չենք ներառել մեր ընտրանքում:

Հարաբերական նորաբանություններ են նաև այլ մշակույթներից առաջին անգամ հայալեզու գրական տարածք բերված հատկանունները: Այսպես՝ *Ամենտի Երկիր* (1/97), *Ամենտի եզերքը կապույտ* (1/84) (*եգիպտական անդրշիրիմյան եզերք, երբեմն՝ «դժոխք» իմաստով, թեև Ե. Չարենցի գործերում՝ «երկնային կյանք» իմաստն է*), կամ՝ «...կյանքի օվկիանոսը, որ կոչվում է *Սանսար*» (1/42) (*հին հնդկական*), *Երկիրն Ավետյաց*¹¹ (3/7) (*աստվածաշնչյան*):

Հեղինակային բառաստեղծումը իր դրսևորումներն է գտել նաև վերնագրային տարածքում: Դրանցից հեղինակային կազմություն ունեն հետևյալները՝ *«Ամենապոեմ»* (1/387) և *«Դագաղաձառ»* (2/241), *«Տեսիլաժամեր»*, *«Չարենց-Նամե»* (1/411) (հայտնի «Շահնամե»-ի համաբանությամբ, որի ստուգաբանությունն է՝ «շահերի գիրք»), *«Շոգեգալուստ»* (2/18), *«Կես-գիշերային էսքիզ»* (2/347):

Վերադառնալով ներածական մասում նշված հարցին՝ փորձենք բերված հատկանուններից առանձնացնել նորաբանական արժեք ունեցողները՝ առաջնորդվելով նոր հասկացություն ունենալու սկզբունքով: Կարծում ենք՝ մեր ընտրանքի մեծ մասը նորաբանություն է, թեև դրանցից շատերը դիպվածային են. չեն կարող ընդհանրանալ և ունենալ համալեզվական բնույթ: Այսպես՝ «Ղեկավար» բառը բերում է «Լենին» հասկացությունը, «Մահ», «Ավերք» բառերը՝ «Աթիլա», «Վարդստան»՝ «Շիրազ», «Կարմիր Հատուցում»՝ «հեղափոխության արդյունքում արդարություն հաստատելու պահը» և այլն: Քանի որ ավելի քիչ են ոճային-վերաբերմունքային, ընդգծող նշանակությամբ, ոչ նորաբան հատկանունները, ուստի առավել նպատակահարմար ենք գտնում փակ շարքով ներկայացնել միայն դրանք: Այսպես՝ 1) «Գագաթնե՛ր Մտքի ու Հանճարի և Քերթության պետե՛ր...» (3/48), 2) «Տիրանալ գանձերին Շահի» (1/413), 3) «Մտածումս... նավարկում է դեպի Անցյալը...» (3/51), 4) Հավերժը (1/89), «գնում ենք դեպի Հավերժը ամոքիչ» (1/89), 5) «Օ՛, Բնություն, օ՛ Մայր» (3/198), 6) *Աստվածաընծա* (թևեր) (1/333), 7) «Մի հրեշ՝ անունը

¹¹ «Ավետյաց Երկիր» տեղանվան հետ կապված թողնում ենք որոշակի կասկածի տեղ:

Կապիտալ» (1/403), 8) «աչքերը Կարիքին... ու Սարդուն» (3/91), 9) «Հին Կարոտի վերջին դող» (1/96), 10) Կոմիտե (2/190), 11) Հոգիս (3/410-411), 12) Մահ (1/397), (1/99), (1/104), (3/57), 13) Սուտ (3/70), 14) «Լույսի ու Խնդրության փարոս» (3/70):

Ամփոփելով նշենք, որ հեղինակային մեծատառերի քննությունը լեզվաբանական հետազոտության համար ոլորտ է: Արժի այն դարձնել հատկանվանագիտության և նորաբանագիտության առանձին ենթաբաժին, քանզի հեղինակային հատկանունացումը անհատական ոճի ինքնատիպ դրսևորումներից է, հեղինակի ընդգծված հույզերի արտահայտիչը և բառաստեղծման տեխնիկայի կողմերից մեկը՝ ոչ անկարևորը:

Э. А. Мелконян. «Авторские имена собственные» в поэзии Егише Чаренца. - Изучение авторских имен собственных в лингвистических публикациях пока что не нашло особого внимания. Однако было бы уместным иметь для этой цели отдельную отрасль в ономастике и в неологии, так как этот феномен является особым типом проявления индивидуального стиля и словообразовательной техники.

В статье представлены авторские имена собственные армянского поэта Е. Чаренца, выведенные из поэтических произведений автора.

Общее количество таких слов дошло до 70-и, в среди которых были отмечены 4 тематические групп: 1) антропонимы, 2) топонимы, 3) хрононимы, 4) разные имена.

Ключевые слова: авторские имена, имена собственные, поэзия, Егише Чаренц.

Н. А. Melkonyan. “Authorial proper names” in poetry Eghiche Charents.- In linguistic publications the study of authorial proper names has not received much attention. However, it would be appropriate to have for this purpose a separate field in onomastics and in neology, since this phenomenon is a special type of manifestation of individual style and word-building technique.

In the article authorial proper names of the Armenian poet E. Charents are presented, taken from the author's poetic works.

The total number of such words came to 70, among which are observed 4 thematic groups: 1) anthroponyms, 2) toponyms, 3) chrononyms, 4) other names.

Keywords: authorial names, proper names, poetry, Egishe Charents.